

Nd.

790. Nefndarálit

[30. mál]

um frv. til l. um iðnaðarmálastjóra.

Frá meiri hl. iðnaðarnefndar.

Frv. um iðnaðarmálastjóra og framleiðsluráð iðnaðarins hefur Gísli Jónsson, þm. Barð., flutti á nokkrum þingum í efri deild, en til neðri deildar hefur það ekki komið fyrir en nú. Ed. hefur þó gert gagngerar breyt. á hinu upphaflega frv., þannig að öll ákvæði um framleiðsluráð hafa verið felld niður, en eftir standa aðeins ákvæðin um iðnaðarmálastjóra.

Fyrir ári skipaði þáverandi iðnaðarmálaráðherra 5 manna nefnd til þess að athuga þetta mál. Skilaði hún álit 18. okt. 1950 og sendi með því frv. til l. um iðnaðarmálastjóra og framleiðsluráð iðnaðarins.

Iðnaðarnefnd Nd. hefur rætt málið við flm. og formenn Landssambands iðnaðarmanna og Félags íslenzkra iðnrekenda. Formennirnir tveir telja frv. eins og það liggur fyrir frá Ed. gagnslítið og mæla ekki með samþykkt þess. Hins vegar mæla þeir eindregið með samþykkt málsins á grundvelli tillagna hinnar stjórnskipuðu nefndar.

Meiri hl. iðnaðarnefndar leggur til, að frv. verði samþ. með þeim breytingum, sem umrædd nefnd stakk upp á, og flytur brtt. í samræmi við það. Álit nefndarinnar, dags. 18. okt. 1950, er prentað hér sem fylgiskjal.

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Fyrir 2. gr. koma tvær nýjar greinar, svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkvæmt því):
 - a. (2. gr.) Ráðherra skipar iðnaðarmálastjóra til þess að fara með störf þau, sem honum eru ætluð í lögum þessum, og setur honum erindisbréf. Skal hann hafa verkfræðilega menntun og sérþekkingu á iðnaðarmálum og taka laun samkv. III. fl. launalaga.

Ráðherra skipar og framleiðsluráð iðnaðarins iðnaðarmálastjóra til aðstoðar. Það skal skipað þrem mönnum, einum samkvæmt tilnefningu Félags íslenzkra iðnrekenda, einum samkvæmt tilnefningu Landssambands iðnaðarmanna, en formann skipar ráðherra án tilnefningar. Framleiðsluráð skal skipað til fjögurra ára í senn. Fasta starfsmenn iðnaðarmálastjóra skipar ráðherra enn fremur, að fengnum tillögum iðnaðarmálastjóra og framleiðsluráðs. Laun og annar kostnaður við störf þessi greiðist úr ríkissjóði, og veitist til þess fé árlega í fjárlögum.
Ráðherra ákveður þóknun framleiðsluráðsmanna.
 - b. (3. gr.) Iðnaðarmálastjóri og framleiðsluráð iðnaðarins eru ráðunautar ríkisstjórnarinnar í málum, er varða iðnaðarframleiðslu.
2. Aftan við fyrirsögn II. kafla bætist: og framleiðsluráðs iðnaðarins.
3. Fyrir 4. gr. koma tvær nýjar greinar, svo hljóðandi (og breytist greinatalan samkvæmt því):
 - a. (5. gr.) Sameiginleg verkefni iðnaðarmálastjóra og framleiðsluráðs eru:
 1. Að stuðla að sem fullkomnastri hagnýtingu hráefna, sem landið á yfir að ráða, úr lofti, jörðu eða sjó.
 2. Að gera árlegar tillögur til ríkisstjórnarinnar um heildartilhögun á sviði iðnaðarmála, einkum með eftirfarandi atriði fyrir augum:
 - a) að iðnaðurinn í landinu verði ekki afskiptur við skiptingu á vinnuafli, rekstrarfé, fjárfestingu og hvers konar opinberri aðstoð.
 - b) að framleiðslunni sé beint að þeim greinum, sem hagfelldastar eru fyrir þjóðina og samrýmast best þörfum hennar á hverjum tíma.
 - c) að afurðir þær, sem þjóðin aflar, séu ekki látnar af hendi fyrr en þær hafa verið fullunnar, svo að þær skili sem mestum erlendum gjaldeyri, séu þær fluttar úr landi, en spari sem mestan gjaldeyri, séu þær notaðar innanlands.
 3. Að stuðla að umbótum á vinnslu og meðferð framleiðslunnar m. a. með því:
 - a) að fylgjast með nýjungum, sem fram koma utan lands og innan í iðnaðarmálum, og láta þær iðnrekendum í té.
 - b) að leiðbeina iðnrekendum um endurbætur á vélum, húsakynnum og vinnutilhögun í iðjuverum.
 - c) að leiðbeina iðnrekendum um meðferð hráefna og á hvern hátt gera megí þau sem verðmætust, t. d. með blöndun annarra efna.
 - d) að beita sér fyrir endurbótum á hinum ýmsu sviðum iðnaðarins.

4. Að leitast við að hafa áhrif á, að ekki sé fluttur inn fullunninn varningur, ef unnt er og hagkvæmt að vinna hann héraðs, heldur sé hann fluttur inn á því stigi, sem hann er ódýrastur, en þó hæfur til að fullvinnast í innlendum iðjuverum.
 5. Að fylgjast með framleiðslu, eftirspurn og sölumöguleikum á íslenskum iðnaðarvörum á hverjum tíma, svo og með innflutningi á sams konar vörum, gæðum þeirra og verðlagi.
 6. Að vinna að aukinni hagnýtingu markaða fyrir íslenskar iðnaðarvörur utan lands og innan.
 7. Að gera tillögur til ríkisstjórnarinnar um ný iðjuver, sem hagkvæmt þykir að reist verði á vegum ríkisins eða styrkja ber af opinberu fé, svo og endurbætur og stækkun eldri iðjuvera.
 8. Að gera tillögur um sölu iðjuvera ríkisins, ef hagkvæmara eða eðlilegra þykir, að þau séu starfrækt af öðrum aðilum.
 9. Að fylgjast með rekstri og fjárreiðum iðjuvera ríkisins og gera tillögur til úrbóta, ef sýnt þykir, að rekstri og stjórn sé ábótavant.
- b. (6. gr.) Til þess að fá heildaryfirlit um iðnaðarmálin í landinu lætur iðnaðarmálastjóri og framleiðsluráð gefa út árlega skýrslu, m. a. um eftirfarandi atriði:
- a) Skrásetningu allra iðnfyrirtækja, sem til eru í landinu.
 - b) Hversu margir menn starfa við fyrirtækið og hversu mikinn tíma ársins það er starfrækt og á hvaða árstímum.
 - c) Hve mikil vinnulaunagreiðsla er.
 - d) Tegund og magn framleiðslu.
 - e) Úr hvaða efnum er unnið og hvaða meðferð þau hafa fengið.
 - f) Hve mikill hráefniskostnaðurinn og hráefnisþörfin er og hvernig hann skiptist í erlendan og innlendan gjaldeyri.
 - g) Hve mikill innflutningstollur er á efni, sem notað er til framleiðslunnar.
 - h) Hve mikill framleiðslutollur er greiddur.
 - i) Hve mikill útflutningstollur er greiddur, ef varan er flutt úr landi.
 - j) Hvert sé verðlag vörunnar, þegar hún hefur verið fullunnin, og hvernig það er samanborið við verðlag á sams konar innfluttum vörum.
 - k) Hve mikill gjaldeyris sparast við framleiðslu vörunnar fyrir innlendan markað og hve miklum erlendum gjaldeyri varan skilar í útflutningi.
4. Fyrir 5. gr. kemur nýr kafli (verður III. kafli) í þremur greinum, svo hljóðandi (og breyttist greinatalan sankvæmt því):

Almenn ákvæði.

- a. (7. gr.) Skyld er stofnunum þeim, er hafa með höndum vinnslu eða sölu íslenskra afurða, að láta ráðinu í té allar upplýsingar, er því geta að gagni komið við störf þess og þær geta veitt. Sama gildir um þær opinberar stofnanir, sem skýrslum safna, og þá einstaklinga, er skyldur hafa um skýrslugerðir til slíkra stofnana.
Framleiðsluráð lætur búa til skýrsluform til útfyllingar fyrir þá aðila, er það óskar upplýsinga frá.
Upplýsingar um tæknilegt fyrirkomulag og skipulagningu einstakra verksmiðja og iðnfyrirtækja, er iðnaðarmálastjóri, starfsfólk hans eða framleiðsluráð kann að komast að í starfi sínu, en leynt á að fara, skulu þessir aðilar gæta fyllstu þagnarskyldu um.
- b. (8. gr.) Atvinnudeild háskólans og aðrar þær stofnanir, sem starfræktar eru fyrir opinbert fé, skulu veita framleiðsluráði alla nauðsynlega aðstoð, er

þær mega með rannsóknnum og tilraunum, er að gagni mega verða við störf þess og iðnaðarmálastjóra.

- c. (9. gr.) Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði, er nauðsynleg þykja um framkvæmd laga þessara, þ. á m. um gjöld fyrir veitta aðstoð til iðjuvera.
5. Aftan við 6. gr. (verður 10. gr.) kemur svo hljóðandi:

Ákvæði til bráðabirgða.

Nú sameinast landssamtök handiðnaðarmanna og iðnrekenda, eða hefja samstarf með þeim hætti, að þau stofni til sameiginlegs iðnaðarþings á svipuðum félagslegum grundvelli og með tilsvarendi hlutverki á sviði iðnaðarmála og búnaðarþing og fiskiþing hafa nú í sínum greinum, og fellur þá niður réttur ráðherra til að skipa framleiðsluráð, en iðnaðarþing kys allt ráðið. Á sama hátt ræður þá nýkosið framleiðsluráð iðnaðarmálastjóra, en hann starfsfólk sitt í samráði við framleiðsluráð. Þó skal fjárhagsáætlun iðnaðarþings og framleiðsluráðs lögð fyrir ráðherra til samþykktar.

Samtímis og breyting þessi á sér stað, skal fara fram endurskoðun laga þessara og þau samræmd hinum nýju aðstæðum og reynslu þeirri, sem þá hefur fengizt.

Alþingi, 3. marz 1951.

Gunnar Thoroddsen,
form., frsm.

Emil Jónsson.

Sigurður Guðnason.

Bjarni Ásgeirsson,
með fyrirvara.

Fylgiskjal.

Þann 9. marz þ. á. skipaði Jóhann Þ. Jósefsson, er þá fór með iðnaðarmál í ríkisstjórninni, 5 manna nefnd „til að athuga og koma sér saman um æskilegar breytingar á frumvarpi því til laga um iðnaðarmálastjóra og framleiðsluráð, sem nú liggur fyrir Alþingi, þskj. 9“, en frumvarp þetta hafði Gísli Jónsson, þingmaður Barðstrendinga, flutt á undanförunum þingum.

Þessir menn voru skipaðir í nefndina: Guðmundur H. Guðmundsson samkvæmt tilnefningu Landssambands iðnaðarmanna, Páll S. Pálsson samkvæmt tilnefningu Félags íslenzkra iðnrekenda, Baldvin Jónsson samkv. tilnefningu fjárhagsráðs, Ásgeir Þorsteinsson samkvæmt tilnefningu rannsóknaráðs ríkisins og Kristjón Kristjónsson tilnefndur af ráðherra og jafnframt skipaður formaður nefndarinnar.

Í forföllum Ásgeirs Þorsteinssonar hefur Þorbjörn Sigurgeirsson framkvæmdastjóri rannsóknaráðsins starfað í nefndinni.

Nefndin hefur í sumar rætt þetta mál á allmörgum fundum.

Hún er sammála um, að mál það, sem hér er flutt, sé þýðingarmikið fyrir þróun iðnaðarstarfseminnar í landinu og að mikil nauðsyn sé, að það nái sem fyrst fram að ganga.

Nefndin kynnti sér rækilega álit og tillögur ýmissa aðila, er til hafði verið leitað, þegar málið var til meðferðar á Alþingi.

Hún hafði hliðsjón af því, að fyrir dyrum standa allviðtækar breytingar á núgildandi lögum um iðju og iðnað, og gengur í frumvarpi því, er hún sendir frá sér, út frá því, að þær breytingar nái fram að ganga.

Nefndin hefur í meginatriðum tekið upp breytingartillögur þær, er meiri hluti iðnaðarnefndar Ed. flutti á þskj. nr. 346 1947—48, enda voru þær í samræmi við óskir Landssambands iðnaðarmanna, Félags íslenzkra iðnrekenda og rannsóknaráðsins.

Að öðru leyti er ekki hægt að segja, að um teljandi efnisbreytingar sé að ræða, nema þá helzt með það í huga að sneiða hjá árekstrum við önnur gildandi lög, svo sem lögin um náttúrurannsóknir.

Þó hefur 6. gr. hins upphaflega frumvarps verið felld burt, en hún var um tilskot ágreiningsmála til ríkisstjórnarinnar.

Loks skal svo getið bráðabirgðaákvæða, sem nefndin leggur til, að sett verði inn í lög.

Tilgangur flutningsmanns er greinilega sá, að á fót rísi í iðnaðinum stofnun hliðstæð þeim, sem nú eru fyrir hendi hjá hinum aðalvinnugreinum þjóðarinnar, og viðurkenna það allir, að slíks sé full þörf og að því beri að stefna.

Hins vegar verður ekki sagt, að því marki sé náð, eins og frumvarpið er byggt upp frá hendi flutningsmanns. Þar er gert ráð fyrir, að ríkisvaldið skipi yfirstjórn iðnaðarmálanna, að vísu með nokkurri íhlutun iðnsamtakanna í landinu. Útvegur og landbúnaður hafa aftur á móti komið á félagslegum samtökum, sem kjósa og ráða alla yfirstjórn mála sinna, og ríkisvaldið hefur um langan aldur viðurkennt þau samtök og stofnanir þær, sem á vegum þeirra starfa, falið þeim meðferð og framkvæmd fjölmargra mikilvægra mála og veitt þeim viðunandi fjárráð til starfseminnar.

Nefndin telur, að sams konar þróun muni og verði að eiga sér stað um iðnaðinn. Stefna beri að því, að iðnaðarframleiðendur myndi heilsteypt allsherjarsamtök, stofni til sameiginlegs iðnaðarþings, kjósi sjálfir yfirstjórn mála sinna, ráði iðnaðarmálastjóra o. s. frv.

En þar sem enn skortir nokkuð á, að sams konar aðstæður séu fyrir hendi í iðnaðinum eins og hinum atvinnuvegunum, má telja viðunandi í svipinn lausn þá, sem felst í frumvarpinu. Þegar hins vegar iðnaðarmenn sjálfir hafa komið félagsmála-skipulagi sínu í svipað horf og landbúnaður og sjávarútvegur, er ekkert, sem mælir gegn því, að þeir fái sömu yfirráð mála sinna og aðrir atvinnuvegir, en íhlutun ríkisvaldsins hverfi að sama skapi úr sögunni.

Að þessu stefna bráðabirgðaákvæðin, sem nefndin leggur til, að bætist við frumvarpið, og telur undirstöðuatriði, að samþykkt verði.

Þá virðist sjálfsagt að gera ráð fyrir því, að víðtæk endurskoðun þurfi að fara fram á ákvæðum þeim, sem nú verða sett, þegar hið breytta viðhorf kemur til framkvæmda, og þykir rétt, að slík endurskoðun sé ákveðin í lögum þessum.

Reykjavík, 18. október 1950.

Kristjón Kristjónsson. Guðm. H. Guðmundsson. Páll S. Pálsson.
Þorbjörn Sigurgeirsson. Baldvin Jónsson.

Til iðnaðarnefndar efri deildar Alþingis.